

2. Имангулова Т.В. «ЭКТО» экологиялық өлкетану және туристік қоғамын құру арқылы қазақстандық патриотизмді қалыптастыру.//Қазақстан мектептері мен жоғары оқу орындарында география. 2022. -- No 6. -- 36 б.

3. Агапова, И.А. Біз патриотпыз! Сынып сағаттары және сыныптан тыс жұмыстар [Мәтін]: 1-11 сыныптар. – М.: ВАКО, 2020. – 368 б.

4. Касимова Т.А., Яковлев Д.Е. Мектеп оқушыларын патриоттыққа тәрбиелеу. М.: Ирис – баспасөз, 2021. – 5 б.

5. Меңлібаев Қ.Н. Жастарды отансүйгіштікке тәрбиелеудегі ұлттық дәстүрлердің рөлі (Қазақстан Республикасы жастарының нақты социологиялық зерттеулерінің материалдары негізінде): Дипломдық жұмыстың авторефераты. ...ф.ғ.к. – Қарағанды, 2022. – 24 б.

Біраяқ Ж.Б., Кайырбеков Е.Д., М.Думанқызы
Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті

ЖАСӨСПІМДЕРГЕ ӘСКЕРИ-ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУДЕГІ ОТБАСЫНЫҢ РӨЛІ

Отбасы дегеніміз – әр адамның алғашқы ұясы, ең жақын ортасы, тәрбиенің ең негізгі бастау көзі. “Отан отбасынан басталады” деген халық даналығы бар. Бұл отбасының үлкен рөлін көрсетеді, өйткені адамға ең алғаш тәрбие беретін – ата-ана.[1.52] Отбасы – баланың мінез-құлқын, болмысын қалыптастыратын, рухани құндылықтарды бойына сіңіретін алтын бесік. “Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілерсің” деп бекер айтылмаған, себебі бала ата-анасының әр қимылынан, әр сөзінен өнеге алады. [1.47] Бұл жерде баланың тәрбиесі отбасындағы қарым-қатынастардан басталады, ата-ананың сөзі, іс-әрекеті, ой-өрісі оның болашақ өміріне әсер етеді.

“Әке көрген оқ жонар, ана көрген тон пішер” дегендей, бала тәрбиесінде ата-ананың рөлі зор. Әке – үйдің тірегі, ал ана – отбасының жылуы мен мейірімі. Олардан алған тәрбие баланы өмірге дайындап, қоғамға пайдалы азамат болып өсуіне ықпал етеді. [2.67] Отбасындағы тәртіп, сыйластық, мейірімділік сынды қасиеттер адам бойында қалыптасып, болашақта оның қоғамдағы орнын анықтайды. Отбасы құндылықтары әр адамның бойында адалдық, ар-намыс, еңбекқорлық сияқты қасиеттердің қалыптасуына негіз болады.

Патриотизм дегеніміз – адамның туған еліне, жеріне, халқына деген сүйіспеншілігі, құрметі және адалдығы.[2.73] Азаматтың бойындағы патриоттық сезім ең алдымен өз отбасында, жақындарының арасында қалыптасады. Себебі, отбасында берілген тәрбие арқылы адам өз елінің құндылықтарын түсініп, Отанға деген махаббатын оятады.

“Отансыз адам – ормансыз бұлбұл” деген халық даналығы патриотизмнің маңызын айқындайды.[3.29] Адам өз елін, жерін қадірлеп, оның дәстүрі мен тарихын құрметтесе ғана нағыз патриот бола алады. Бұл сезім ерлікке, жауапкершілікке, өз елінің игілігі үшін аянбай еңбек етуге жетелейді. Патриотизм әр адамның күнделікті іс-әрекетінен көрінеді. “Отан үшін отқа түс – күймейсің” дегендей, еліне деген сүйіспеншілік пен құрмет адамның бойындағы ең асыл қасиеттерді шыңдайды. Әр азамат өз елінің дамуына үлес қосу арқылы патриоттық парызын өтейді, сол арқылы болашақ ұрпаққа үлгі болады [3.43] Отанға деген адалдық, елін қорғауға, оны көркейтуге деген ниет, білімге ұмтылу, қоғамға пайдалы болуға деген талпыныс – бәрі де патриотизмнің көрінісі. “Туған жерге туынды тік” деген даналық сөз елді қорғау, оның намысын ардақтау үшін әр адамның өз борышын сезінуі қажеттігін көрсетеді. Патриоттық сезім адамға рух береді, оның өмірлік мақсатын айқындайды. Өз елін сүю, оның болашағы үшін аянбай еңбек ету – әрбір азаматтың асыл міндеті.[3.56]

Патриотизм мен Отанға деген сүйіспеншілік – әр адамның бойындағы ең асыл қасиеттердің бірі. Бұл сезім отбасынан бастау алып, қоғамға, Отанға деген жауапкершілікке айналады. Әлихан Бөкейхан: “Ұлтқа қызмет ету – білімнен емес, мінезден” деп, патриотизмнің тек білімге емес, адамның ерік-жігеріне, мінезіне байланысты екенін айтқан.

Бұл ой әр адамның өз елін шын жүректен сүйіп, оның дамуына үлес қосуға бағытталуы керектігін көрсетеді.

Отан – бұл тек географиялық аймақ қана емес, ол – біздің туған жеріміз, ұлттық дәстүріміз, тарихымыз, болашақ ұрпаққа қалдырар аманатымыз. Отанын сүймеген адам өмірдің мәнін жоғалтып алады. Адамның отаншылдық сезімі отбасынан басталады, өйткені бала ең алғаш туған үйінде, өз отбасында ұлттық құндылықтарды танып, Отанға деген алғашқы қадамдарын жасайды. Отбасында қалыптасқан тәрбиенің арқасында жасөспірім бойында отансүйгіштік қасиеттер дами бастайды. Әрбір ата-ана баласына өз елін, жерін, тарихын құрметтеуді үйретеді, ал бұл құндылықтар уақыт өте келе патриотизмнің негізін құрайды.

"Отан үшін отқа түс – күймейсің" деп, батыр Бауыржан Момышұлы айтқандай, елін сүюдің, оны қорғаудың маңыздылығы ерекше. [4.85] Ол үшін жасөспірімдер бойында ұлттық тәрбие мен патриоттық қасиеттерді бала кезден қалыптастыру қажет. Жастар елінің болашағын құратын азаматтар болғандықтан, оларды тәртіпке, еңбексүйгіштікке, елдің намысын қорғауға баулу – патриотизмнің бір көрінісі. "Туған жерге туынды тік" деп дана халқымыз айтқандай, жасөспірімдердің өз елінің абыройын асқақтатып, елдің игілігі үшін қызмет етуге бейімдеу – әрбір отбасының негізгі міндеті. [4.91] Патриотизмнің тағы бір маңызды бөлігі – Отанға адалдық пен құрмет көрсету. Мұны жасөспірімдер отбасында, ата-анасының іс-әрекетінен, қоғамның өмірінен үйренеді. Әрбір бала өзінің ата-анасынан тәртіпті, жауапкершілікті, ержүректілікті, адалдықты көреді және бұл қасиеттер патриотизмнің бір негізі болып табылады. Мұны Бауыржан Момышұлы: "Тәртіпке бағынған құл болмайды" деп түсіндіреді. Отбасында қалыптасқан тәртіп адамды нағыз патриот ретінде тәрбиелеуге мүмкіндік береді. Осы арқылы бала еліне, жеріне деген құрметті үйреніп, болашақта отаншылдық сезімдерін шыңдайды. Патриоттық сезім – ата-ананың жүрегінен бастау алатын, отбасында берілетін алғашқы тәрбиенің нәтижесі.

Әлихан Бөкейханның "Бостандыққа апаратын жалғыз жол – ұлттық ынтымақ қана" деген сөзі де патриотизм мен бірліктің байланысын көрсетеді. Отанға деген сүйіспеншілік, ұлттық бірлік пен ынтымақтастық арқылы нығаяды. Отбасы арқылы ұлттық құндылықтарды бағалау, Отанға деген құрмет пен адалдықты сезіну – әрбір азаматтың парызы.

Қорыта айтқанда, патриоттық тәрбие – әрбір азаматтың бойындағы асыл қасиеттерді шыңдап, оның елге деген сүйіспеншілігін қалыптастыратын маңызды құндылық. Патриотизмнің алғашқы дәні отбасында егіліп, ата-ананың өнегелі тәрбиесі мен үйдегі сыйластықтан басталады. Құндылықтар мен дәстүрлер жас ұрпақтың ел болашағына деген жауапкершілігін сезінуіне, оның рухын шыңдап, жігерін қайрап, болашаққа деген сенімін арттыруға ықпал етеді.

Патриотизм – тек қана сөзбен емес, іспен дәлелденетін ұлы қасиет. Патриотизм – бұл туған жеріне деген адалдық, өз халқың мен тарихыңа деген құрмет, ұлттық мақтаныш сезімі. Мұндай қасиеттерді бойына сіңірген адам қоғамның игілігі үшін еңбек етіп, елінің өркендеуіне үлес қосады. Ұрпақ тәрбиесіне назар аударып, жас буынның бойына патриоттық құндылықтарды дарыту арқылы біз ұлттың тұтастығын, елдің болашаққа деген сенімін нығайтамыз. Патриоттық тәрбиені дамыту – әрбір отбасының, қоғамның және мемлекеттің басты міндеті.

Әдебиеттер:

1. Патриоттық тәрбие негіздері. Алматы: Білім, 2018.
2. Қазақ әскери дәстүрі және қазіргі заман. Нұр-Сұлтан: Тарих, 2020.
3. Отбасы және патриотизм. Қарағанды: Атамұра, 2017.
4. Әскери қызмет – ел қорғау парызы. Шымкент: Парасат, 2019.